

2^ο Διαγώνισμα Έκθεσης – Έκφρασης Α' Λυκείου

ΓΛΩΣΣΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Κάθε νέος άνθρωπος, που δεν είναι εντελώς αποβλακωμένος καταλαβαίνει σήμερα πολύ καλά, και μάλιστα χωρίς να είναι ανάγκη να του το εξηγήσει κανείς, ότι γλώσσα του μέλλοντος, σ' όλα τα είδη του λόγου και σ' όλους τους κλάδους της ελληνικής ζωής, δεν μπορεί να είναι άλλη από την κοινή νεοελληνική, αυτήν που συνηθίσαμε να ονομάζουμε δημοτική. Τούτο είναι μια λύση μοιραία, είναι κάτι, που είτε σας αρέσει είτε όχι, δεν υπάρχει κανένας τρόπος να μη γίνει έτσι και να γίνει αλλιώς. Είναι σαν το ρεύμα ενός ποταμού που, ο κόσμος να χαλάσει, είναι των αδυνάτων αδύνατο να πάει πίσω, αλλά θα πηγαίνει πάντα εμπρός, όσα εμπόδια κι αν συναντήσει. Όταν λοιπόν μια λύση είναι μοιραία, κάθε προσπάθεια που γίνεται για να την αποφύγουμε ή για να την περιορίσουμε ή για να την καθυστερήσουμε δεν είναι άλλο τίποτα παρά χαμένος χρόνος για τα άτομα και για το έθνος. Χαμένα θα είναι αύριο και τα έργα της επιστήμης που γράφονται ακόμα στην καθαρεύουσα. Ξέρουμε, βέβαια, πόσο δύσκολο είναι να αλλάξει μια κοινωνία τόσο πολύχρονες συνήθειες και να δεχτεί να διαβάξει, στα κύρια άρθρα των εφημερίδων, στα υπουργικά έγγραφα και στα συμβόλαια, "Αθήνα" αντί "Αθήναι" και "Ελλάδα" αντί "Ελλάς", καθώς ξέρουμε πως αυτό για πάρα πολλούς καλόπιστους ανθρώπους θα είναι σα να τους βάζεις να καταπιούν έναν κροκόδειλο, αλλά μια μέρα θα πρέπει να τον καταπιούν οπωσδήποτε, γιατί δεν είναι δίκαιο το έθνος μας να χάνει τον καιρό του σε μια εποχή που όλα τα έθνη βιάζονται. Όσο νωρίτερα το πάρουν όλοι απόφαση πως η νέα κοινή θα επικρατήσει παντού, τόσο το καλύτερο.

Βάση της γραφτής μας γλώσσας είναι η δημοτική όπως διαμορφώθηκε τα τελευταία εκατό χρόνια στις μεγαλύτερες πολιτείες, στην Αθήνα, την Πόλη, τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, από το ανακάτωμα

στοιχείων που ερχόντανε από τις επαρχίες όλου του Ελληνισμού. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, η ιστορία επιτάχυνε αυτή τη γλωσσική συγχώνευση, δημιουργώντας, ξαφνικά μια καινούρια πρωτεύουσα κι έναν καινούριο αθηναϊκό λαό, που είναι μια μεγάλη σύνθεση όλων των αποχρώσεων του έθνους, από τα Εφτάνησα ίσαμε τον Πόντο και τον Καύκασο. Η καθαρεύουσα, βέβαια, επηρέασε, τη διαμόρφωση της νέας κοινής γιατί ήταν κι αυτή μια πραγματικότητα. Εκατό χρόνια εντατική προσπάθεια του Κράτους, της Εκκλησίας, του σχολείου, της κοινωνίας, της δημοσιογραφίας, δεν ήταν δυνατό να περάσουν από πάνω μας χωρίς ν' αφήσουν κανένα ίχνος. Όποιος απαιτεί να καταργήσουμε σύρριζα κάθε επίδραση της καθαρεύουσας είναι σα να γυρεύει να σβήσουμε ένα κεφάλαιο της ιστορίας, που είναι, νομίζω, μάταιος κόπος. Το ίδιο και η Τουρκοκρατία δεν σβήνεται από την ιστορία μας, δεν είναι λοιπόν ντροπή να κρατήσουμε και μερικά τούρκικα, που είναι άλλωστε, πολύ ζουμερά και διασκεδαστικά και πολύτιμα για όποιον ξέρει να εκτιμά την αξία των λέξεων. Από την άλλη μεριά, είναι αναπόφευκτο κι οι πιο προοδευμένες ξένες γλώσσες να έχουν κάποια επίδραση στη γλώσσα μας, στο λεξιλόγιο κυρίως, αλλά κάποτε και στην κατασκευή της φράσης, όπως κι η νέα ελληνική επηρέασε κι ίσως να επηρεάζει ακόμα τις λιγότερο προοδευμένες γλώσσες των βαλκανικών εθνών. Όστε ούτε τους ξενισμούς μπορούμε να καταδικάσουμε απόλυτα, γιατί κι αυτό θα ήταν αντίθετο στη φύση των πραγμάτων. Πρέπει μονάχα να είμαστε προσεκτικοί στην πολιτογράφηση τους και να μη γίνει το "μπάτε σκύλοι αλέστε". Χρειάζεται εδώ κάποιο αισθητικό κριτήριο γιατί πολλοί ξενισμοί είναι άσκημοι και δεν πρέπει να περάσουν, όπως λ. χ. αυτό το αισχρό λεξίδιο πλαζ, που θέλει να αντικαταστήσει τις ωραίες και υποβλητικές ελληνικές λέξεις *αμμουδιά, ακρογιαλιά, περιγιάλι, παραλία*, ή τα *ταμπλώ, ρουζ, πολισμάνος* και άλλες τέτοιες μπουσικιές, που ένας δόκιμος λογοτέχνης δεν επιτρέπεται να τις χρησιμοποιεί. Όσο για τη γραμματική της νέας κοινής, μπορούμε να πούμε ότι είναι κατά τα τρία τέταρτα αποκρυσταλλωμένη, ίσως και περισσότερο. Η φυσική τάση της γλώσσας μας είναι προς την ομοιομορφία, τη συμπύκνωση, την απλότητα. Δεν πρέπει, ωστόσο, να νομίζουμε ότι θα επιτύχουμε ποτέ μια

γλωσσική ομαλότητα αλύγιστη και οριστική, που θα ήταν κάτι βιασμένο και άνοστο, αλλά πρέπει, ίσια - ίσια, να παραδεχτούμε ένα ελάχιστο ποσοστό ανωμαλίας και αρρυθμίας, που είναι κι αυτό μια ανάγκη της ζωής. Οι αληθινοί συγγραφείς, οι καλοί τεχνίτες, θα κανονίσουν αυτά τα πράγματα με το ένστικτό τους και την ευσυνειδησία τους. (Γ. Θεοτοκάς, Η γλώσσα μας Πνευματική πορεία, σελ.269-271)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) Να απαντήσετε με **Σωστό ή Λάθος** στις παρακάτω προτάσεις, ανάλογα με το αν το νοηματικό τους περιεχόμενο είναι σωστό ή λανθασμένο με βάση το παραπάνω κείμενο:

- Στη νεώτερη Ελλάδα υπήρξε μια διαμάχη ανάμεσα στη νεοελληνική κοινή, την καθαρεύουσα και τη δημοτική για το ποια μορφή θα επικρατήσει.
- Είναι σκόπιμο να καταργήσουμε κάθε επίδραση της καθαρεύουσας προκειμένου να αφήσουμε τη δημοτική να αναπτυχθεί με τις δικές της δυνάμεις.
- Η πολιτογράφηση ξένων λέξεων ως ελληνικών εμπλουτίζει την ελληνική γλώσσα.
- Οι λογοτέχνες και οι συγγραφείς πρέπει να είναι καθαρολόγοι. Να μην χρησιμοποιούν δηλαδή καθόλου στα κείμενά τους ξένες λέξεις, αλλά τις αντίστοιχες ελληνικές, προστατεύοντας έτσι τη γλώσσα μας.

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

2) Ποιους κινδύνους αντιμετωπίζει σήμερα κατά τη γνώμη σας η ελληνική γλώσσα;

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

3) Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω λέξεις με τη σημασία τους:

γλωσσαμύντωρ	η επιστήμη που μελετά τη γλώσσα και την εξέλιξή της.
γλωσσολογία	η γνώση ξένων γλωσσών
γλωσσαλγία	ακατάσχετη φλυαρία
γλωσσοπλαστία	οπαδός της καθαρεύουσας

γλωσσομάθεια	η συλλογή και ερμηνεία απαρχαιωμένων ή ιδιωματικών λέξεων
γλωσσογραφία	η δημιουργία νέων λέξεων και τύπων

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

4) Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου με τις λέξεις και φράσεις:

γλωσσική συγχώνευση, διαμόρφωση, επίδραση, ξενισμός:

Η ελληνική γλώσσα, στην 40 αιώνων ιστορία της, δέχτηκε πολλές....., ποτέ όμως δεν έχασε, έστω και στο ελάχιστο, την αυθεντικότητά της. Η αστικοποίηση της ζωής, οι ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες, που επικρατούσαν στον ελλαδικό χώρο κυρίως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, οδήγησε στη..... των διαφόρων ιδιωμάτων, που συνεχίζουν, βέβαια, ακόμη να υπάρχουν. Προσέτι, στις μέρες μας, σημαίνουντα ρόλο στη..... της σημερινής καθομιλούμενης γλώσσας παίζουν τα ΜΜΕ, που αποτελούν όμως, μαζί με τον τουρισμό έναν από τους αρνητικούς παράγοντες του, καθώς ενισχύουν τον στείρο μιμητισμό.

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

5) καθυστερώ, ανακάτωμα, επιταχύνω, επηρεάζω, ευσυνειδησία: Να γράψετε τα συνώνυμα και τα αντώνυμα .

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

6) Να παρουσιάσετε το παραπάνω απόσπασμα του Γιώργου Θεοτοκά σε μια περίληψη 100 – 120 λέξεων.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

7) Συχνά ακούμε τα τελευταία χρόνια ότι οι Νεοέλληνες αντιμετωπίζουν πρόβλημα λεξιπενίας και πως η γλώσσα μας κινδυνεύει. Σε ένα άρθρο, που θα δημοσιευτεί στο μηνιαίο περιοδικό του σχολείου σας, να προσδιορίσετε τα αίτια που δημιουργούν αυτά τα φαινόμενα και να προτείνετε μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Το άρθρο σας να μην ξεπερνά τις 500 λέξεις.

ΜΟΝΑΔΕΣ 50